

BESLUT

2013-09-16

Dnr: 13/01078

SAKEN

Plus, SVT1, 2013-04-18, inslag om test av planteringsjord; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

I det aktuella inslaget testades sex olika plantjordar för att se om dyrare jord gav bättre plantor. I testet användes frön från tagetes som angavs vara en tålig växt som växer upp fort och visar näringsbrist tydligt samt enligt den medverkande experten i inslaget inte kräver frösådd i såjord utan kan planteras direkt i plantjord. I inslaget visades en rulltext i 36 sekunder med följande text.

Weibulls rekommenderar ej sin jord för frösådd och sticklingar. Änglamarks jord rekommenderas främst för träd, buskar och perenner. Varför *Plus* ändå tog med dessa i testet, läs på svt.se

Det första testet som gjordes var att se vilken plantjord som behöll vätan bäst respektive sämst. Det andra testet gjordes av en oberoende expertjury som bedömde rotsystemets utveckling och utseendet på växterna. Utöver testerna skickades jordarna på innehållsanalys för att se om innehållet överensstämde med respektive innehållsförteckning.

ANMÄLAN

Inslaget har anmälts av Econova Garden AB, tillverkare av Weibulls plantjord och ägare till varumärket Weibulls. Anmälaren anser bland annat att Weibulls plantjord inte var lämplig för det användningsområde som testades i inslaget och att testet utfördes på ett osakligt och felaktigt sätt. Weibulls plantjord är enligt anmälaren producerad och anpassad för etablerade växter utomhus och inte för

frösådd och stickningar som skedde i testet. Weibulls producerar såjord som är lämplig för frösådd och stickningar. Genom det sätt testet utfördes har sändningen av programmet allvarligt skadat förtroendet för varumärket Weibulls och orsakat ekonomisk skada.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Inslaget i *Plus* gjordes utifrån perspektivet att det för många amatörodlare kan vara svårt att välja jord inför planteringssäsongen. Testets syfte var att testa kvaliteten på det som i dagligt tal benämns plantjord eller planteringsjord. Generellt kan sägas att det oftast finns otaliga sätt att testa en produkt på. Det är omöjligt för redaktionen på *Plus* att utföra alla dessa tester för att få en fullständig bild av produkternas samtliga egenskaper, i samtliga typer av specialfall. Utgångspunkten var att konsumentjournalistik rimligen måste bedrivas utifrån konsumenternas perspektiv. I samråd med experter försökte redaktionen ringa in vilka test som är viktiga, praktiskt genomförbara och relevanta ur detta perspektiv. Redaktionen konsulterade ett antal experter för att fastställa upplägg, urval och bedömningsgrunder i det nu aktuella plantjords-testet.

Testet gick ut på att testa kvalitén på plantjord/planteringsjord, inte såjord. Flera av de jordfabrikat som förekom i plantjordstestet har särskilda såjordar i sina sortiment. Dessa användes dock inte, eftersom syftet med testet var att testa kvaliteten på plantjordar. Den stora skillnaden mellan såjord och plantjord är att plantjord är mer kompakt och innehåller mer näring. Orsaken att man som odlare kan vilja använda olika jord för sådd och plantering är att känsliga växters frön kan brännas sönder i groddfasen om jorden är för hårt gödslad. Tåliga växter behöver inte försås i såjord, utan kan sås direkt i plantjord. Då man upptäckte att två av plantjordarna på sina förpackningar hade skrivningar, som kunde tolkas som att de innehållsmässigt avvek från de andra, utreddes om så var fallet. Utifrån plantjordarnas innehållsförteckning samt analysen av plantjordarnas innehåll som redaktionen lät jordanalysföretaget LMI göra, kunde man inte se något tecken på att dessa två jordar skiljde sig på något väsentligt sätt från vad som kan förväntas av en normal plantjord. Jordföretagets egen kundtjänst bekräftade att deras plantjord kunde användas till att så tagetes i. SVT anser att redaktionen gjort vad som rimligen kan krävas, för att kontrollera relevans och jämförbarhet i testet. Weibulls kontaktade *Plus*-redaktionen efter att ha reagerat på det plantjordstest som redovisats på redaktionens webbsida på eftermiddagen före tv-sändningen. Redaktionen beslutade att komplettera inslaget med en förtydligande rulltext, som lades in i inslaget. Dessutom fick Weibulls formulera en text som lades ut på *Plus* webbsida samtidigt som programmet sändes. Denna text kompletterades med ett svar från en av redaktionens experter.

Flera av de andra jordfabrikaten, även de som presterade bra i testet, beskriver på sina webbsidor användningsområden som är helt jämförbara med det som Weibulls och Änglamark nämner på sina påsar gällande plantjordarna i testet. Resultat av jordtest och jordanalyser motsäger delvis de argument som Weibulls anför i sin anmälan beträffande att deras jord använts till fel användningsområde. Enligt expertis SVT konsulterat behöver jord anpassad till etablerade utomhusväxter ännu mer näring än vad de aktuella fröna i *Plus* odlingstest gjorde. Innehållsanalysen tydde på brist på näring snarare än övergödning i Weibulls plantjord.

SVT vill i sammanhanget påminna om formuleringarna i sändningstillståndet att det ska råda en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet i televisionen. SVT menar att redaktionen i det nu aktuella fallet uppfyllt kravet att så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet. När det gäller opartiskhetskravet i förhållande till tester i konsumentprogram, vore det ett orimligt krav att redaktionen skulle vara tvungen att kontakta alla förekommande företag i testet, för att erbjuda dem möjlighet att kommentera resultaten. Så ser inte den, sedan lång tid tillbaka, vedertagna programformen ut.

Mot bakgrund av de undersökningar och slutsatser som redovisats samt den förtydligande test som inslaget kompletterades med, efter anmälares påpekande, kan SVT sammanfattningsvis inte finna att något i inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Efter tv-sändningen den 18 april har anmälaren inte hört av sig till SVT.

KOMMENTAR FRÅN ANMÄLAREN

Anmälaren har getts tillfälle men avstått från att ytterligare bemöta SVT:s yttrande och vidhåller vad som angetts i anmälan.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska bedriva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (5 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (9 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk

infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Av SVT:s yttrande framgår att jordanalysföretaget LMI bedömde jordarna som jämförbara i sin innehållsanalys samt att redaktionen inför testet fick information från Weibulls kundtjänst om att plantjordarna kunde användas för sådden. I inslaget förtydligade SVT med en rulltext att Weibulls inte rekommenderar sin plantjord för frösådd och sticklingar. Enligt nämnden har SVT mot denna bakgrund uppfyllt kraven på opartiskhet och saklighet i SVT:s sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, K-G Bergström, Elisabet Bäck, Ingrid Carlberg, Maria Edström, Leif Hedman och Jan Holmberg efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Johannes Wik